

نزهت ناظران

(نگارهای روان‌شناختی در بوستان و گلستان سعدی)

حمید خاتمی

فرزانه خانیان

۱۳۹۳

سرشناسه : خانیان، حمید ۱۳۴۵

عنوان و نام پدید آور: نزهت ناظران: نگرش های روان شناختی در بوستان و گلستان سعدی/ حمید خانیان، فرزانه خانیان.

مشخصات ناشر: ایلام: دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۴۴ص

شابک: ۷-۳۳۶۸-۱۰-۹۶۴-۹۷۸

فهرست نویس: فیبا

یاد داشت: کتابنامه ص. ۱۴۰-۱۴۳.

عنوان دیگر: نگرش های روان شناختی در بوستان و گلستان سعدی

موضوع: سعدی، مصلح الدین بن عبدالله، ۶۹۱ق. نقد و تفسیر

موضوع: سعدی، مصلح الدین بن عبدالله، ۶۹۱ق. بوستان - نقد و تفسیر

موضوع: سعدی، مصلح الدین بن عبدالله، ۶۹۱ق. گلستان - نقد و تفسیر

موضوع: روانشناسی و ادبیات

رده بندی کتب: ۳۹۳/۵۲۱۵/خ۲ PIR

رده بندی دیوبند: ۸۱۰/۱۸

شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۷۸۰

مؤلفان: دکتر حمید خانیان - فرزانه خانیان

نام اثر: نزهت ناظران: نگرش های روان شناختی در بوستان و گلستان سعدی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ۱۴۴ص

قطع: رقعی

شمارگان: ۳۰۰

شابک: ۷-۳۳۶۸-۱۰-۹۶۴-۹۷۸

چاپ و نشر: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی

قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

ایلام انتهای بلوار دانشجو ص.پ. ۴۴۷ کد پستی ۶۹۳۱۱۳۳۱۴۵ تلفن ۳۲۲۲۷۵۲۶ نمابر ۳۲۲۲۷۵۳۱

دانشگاه آزاد اسلامی ایلام

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۸.....	مقدمه
فصل اول: زندگی و نگرش سعدی	
۱۵.....	زندگی سعدی
۱۶.....	بوستان رگاسان
۱۷.....	شهرت سعدی
۲۲.....	زبان و شیوه ی بیاد
۲۶.....	نگرش سعدی
۲۷.....	ادبیات درمانی چیست؟
۲۹.....	فرایند ادبیات درمانی
۳۱.....	مزایای ادبیات درمانی
۳۵.....	رابطه ادبیات درمانی و کتاب درمانی
۳۵.....	پیشینه ادبیات درمانی
فصل دوم: تطبیق نمونه‌ها	
۴۱.....	تطبیق نگرش و شگردهای سعدی با مباحث روان‌شناختی
۴۲.....	اضطراب

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵۱	سادیسیم
۶۲	تکبر و خودپسندی
۶۹	سردگی
۸۶	پیستری
۹۳	حسادت
۹۸	نوعی نگرش
۱۰۲	نحوه‌ی رهایی از حسادت
۱۰۵	نوستالژی
۱۱۳	درک‌گزینشی
۱۱۶	خست
۱۲۲	مالیخولیا
۱۲۸	پیش‌داوری و تعصب
۱۳۱	نتیجه‌گیری
۱۴۱	منابع

زبان فاسی دانی ادبیاتی بسیار گسترده، غنی و پرمحتواست؛ زیرا در گذشته ادیبان کثر رمان آثار ادبی برجسته‌یی را آفریده‌اند که به یاری آن‌ها، تا کنون اشعار افکار و کلامشان در جامعه ساری و جاریست و نیز مردم به آن‌ها علاقه‌مندند و عذرا می‌ورزند.

از آن جمله کتاب‌های ارزشمند گاتان و بوستان است که سعدی آن‌ها را با زبانی شیوا و رسا به قلم کشیده است و به جامعه‌ی زمان خودش هدیه کرده، تا رذایل را بزدايد و فضایل از آید، الام آنان را التیام بخشد. در روزگاری که جنگ‌های صلیبی از یک سو و حملات یران‌گر مغولان از دیگر سو، آتش فقر و فساد، ظلم و بی‌داد، یاس و ترس، فشار و فرار را بر جامعه‌ی ما حاکم کرده بود، حکیمی چون سعدی که شاهد و نظاره‌گر این فجایع بوده‌است، چه می‌تواند بکند. بهترین کار همین است، که در بازگشت به وطن برای مردم خاکی نهاد و وطنش، بوستان را هدیه آورد، هرچند که رسم معمول زمانه، این گونه بوده‌است که «قند مصر» (مادیات) را هدیه آورند، درحالی که سعدی با هوشیاری تمام و ذکاوت ذاتیش دریافته است، که مشکل مردم روحی - روانی است و هدیه مادی فایده‌یی ندارد؛

بلکه مناسب حال جامعه و دوی دردشان عنایت و عطای معنویست؛ پس، همان‌طور که خودش بیان می‌کند^۱ شیرین‌تر از قند برای مردم به ارمغان آورده‌است تا بدان تلخی ایام از روانشان بزداید و امید و معنی تازه‌یی به زندگی آن‌ها بخشد، تا بتوانند بر معضلات موجود فایق آیند و اگر درک، درستی از واقعیت، به تعادل روانی برسند و به حیاتشان ادامه دهند.

بر همین اساس، بعد از بوستان، گلستان را می‌آفریند که به قول خودش: «برای نزهت ناظران و فسحت حاضران کتاب گلستانی توانم تصنیف کردن که باد را بر وی و او دست تطاول نباشد و گردش زمان عیش ربیعش را به طیس خریف مبدل نکند.» (انوری، ۱۳۸۲ ص ۹) اگر بر عبارت «نزهت ناظران و فسحت حاضران» تأمل کنیم، متوجه می‌شویم، که سعدی تأکید روی جنبه روانی مخاطبان داشته است و هدفش از خلق گلستان نیز ایجاد آرامش روانی است.

به سر بردم ایام را هر کسی
ز هر خرمنی خوشی یافتم
برانگیختم خاطر از شوم روم
تهی دست رفتن سوی دوستان
بر دوستان ارمغانی برند
سخن های شیرین‌تر از قند هست
که ارباب معنی به کاغذ برن

^۱ در اقصای عالم بگشتم بسی
تمتع به هر گوشه‌یی یافتم
تولای مردمان این پاک بوم
دریغ آمدم زان همه بوستان
به دل گفتم از مصر قند آورند
مرا تهی بود از آن قند دست
نه قندی که مردم به صورت خورند

علاو بر این‌ها بوستان و گلستان از جنبه‌ی زیباشناسی آن‌چنان زیبا هستند که اگر سایر مزایای آن‌ها را هم نادیده فرض کنیم، برای تاثیر گذاری بر روان مخاطبان همین یک جنبه کافی است، که سعدی توانسته است با سحر سخنش حس زیبایی دوستی مخاطبان را ارضا نماید و آراس پذیرای به آن‌ها هدیه کند که این عمل یکی از شیوه‌های روان‌درمانی است که می‌توان به آن «ادبیات درمانی» گفت.

بنابراین در این بخش تعریف و تبیین ادبیات‌درمانی به شناسایی و معرفی حکایت‌های بوستان و گلستان که با موضوع ادبیات‌درمانی مطابقت دارند، پرداخته‌ایم و چون موضوع تحقیق از موضوعات میان رشته‌یی است، برای تبیین تشخیص اشتراکات و ارتباطات ادبیات و روان‌شناسی از آثار روان‌شناسی و روان‌درمانی استفاده کرده‌ایم و طبق بعضی از مکاتب روان‌شناسی و روان‌درمانی که تناسب با محتوای حکایت‌ها داشتند، به روش توصیفی و تحلیل محتوا حکایت‌ها را تجزیه و تحلیل نموده‌ایم و مشخص کرده‌ایم که این حکایت‌ها، منطبق با کدام اختلال یا تعارض روانی می‌باشد و به بررسی شرایط و مراحل تعارض و نحوه‌ی برخورد با آن پرداخته‌ایم و در حد لازم مشخص نموده‌ایم که ادبیات‌درمانی چگونه می‌تواند به اشخاصی که درگیر تعارضات روانی شده‌اند کمک کند تا به تعادل روانی برسند.